

Inhoudelijk Jaarverslag

2014

centrum voor architectuur en stedenbouw tilburg e.o.

Deprez Gebouw, Spoorzone Tilburg
Lange Nieuwstraat 172-174
5041 DJ Tilburg
013 – 544 9222

Inhoud

1.BESTUURSVERANTWOORDING	Pag. 3
2.BALANS, BATEN EN LASTEN	Pag. 7
3.PROGRAMMA	Pag. 9
Overzicht programma 2014	
Activiteiten 2014 per programmaliijn	
- Ontwerpen	Pag. 11
- Maken	Pag. 14
- Gebruiken	Pag. 18
- Transformeren	Pag. 22
- Initiëren en programmeren	Pag. 25
Educatie en talentontwikkeling	
Communicatieprogramma	
Netwerken	
4. TOT SLOT	Pag. 34

1. Bestuursverantwoording

Inleiding

CAST werd op 22 december 1994 opgericht en bestond daarmee aan het eind van het verslagjaar 20 jaar. Dit is gevierd met het symposium 'Tilburg van de toekomst' op 22 januari 2015. In het inhoudelijke verantwoordingsdeel wordt hierop uitvoerig teruggekomen. CAST heeft tot doel de belangstelling voor en het denken en debat over architectuur, stedenbouw en landschap – met name in en om de stad Tilburg – te stimuleren. CAST stelt zich op als onafhankelijk podium voor informatie, kritiek en reflectie. CAST stimuleert de belangstelling voor én de waardering van de eigen kwaliteit en schoonheid van de hedendaagse architectuur. Sinds de oprichting is een omvangrijke reeks van activiteiten gerealiseerd. Lezingen, debatten, filmvertoningen, tentoonstellingen, ontwerpend onderzoek en publicaties zijn steeds beproefde middelen geweest. CAST verbindt het brede publiek, professionals en de vakstudenten en heeft in het bijzonder aandacht voor educatie en talentontwikkeling.

Ondanks deze vaste doelstelling is er veel veranderd in de twintig jaar van het bestaan. In 2014 is duidelijk geworden dat subsidienten en sponsors andere eisen stellen en ook soms minder mogelijkheden hebben. CAST past zich als gevolg van die veranderingen in haar programmering en werkwijze aan, door zowel landelijke als Tilburgse thema's met elkaar te verbinden. Het jaarverslag 2014 bestaat uit twee delen, een inhoudelijk verslag en een financiële verantwoording. Deze bestuurlijke verantwoording vormt de verbinding tussen beide stukken.

Jaarthema 2014

'Samenweven in een open (source) stad'. Dit thema gaf invulling aan het streven van CAST in 2014 een herkenbaar platform voor zowel de ruimtelijke sector als de creatieve industrie te zijn. Om het ruimtelijke vakgebied te overstijgen en verschillende doelgroepen uit de creatieve sector aan te spreken, richtten we ons programma in op basis van vijf programmalijnen. De opzet met de programmalijnen en de projecten die daar direct aan gekoppeld werden, leverde in 2014 een goed samenhangend programma op, rondom relevante vraagstukken die zowel landelijk als lokaal speelden. Door aan te sturen op een kruisbestuivingen tussen de ruimtelijke disciplines en andere creatieve sectoren, droeg CAST bij aan het vernieuwen van haar rol in het gesprek over en beleven van de architectuur en de leefomgeving. Refererend naar oude weverstermen waarmee Tilburg groot geworden is en met een knipoog naar de open ruimtelijke structuur van de stad, ging CAST actief op zoek naar nieuwe manieren van samenweven in een open stad.

Resultaten CAST projecten

In 2014 gaf CAST op een veelzijdige manier invulling aan de doelstellingen. Lezingen en debatten lenen zich uitstekend voor het stimuleren van het gesprek over architectuur en leefomgeving, maar CAST zoekt diversiteit in de vorm van projecten om dit te versterken. Zo organiseerden we diverse lokale excursies (waaronder één voor middelbare scholieren), een landelijke excursie, een serie filmvertoningen, meerdere workshops en een aantal tentoonstellingen.

Een doeltreffend cross-overproject vormde de innovatie-dialoog: in twee bijeenkomsten brachten we makers, producenten, architecten, vormgevers en ecologen samen, die voorstellen deden voor innovatieve concepten voor vernieuwende bakstenen gevels. In een derde bijeenkomst, met kunstenaar en vormgeefster Samira Boon, architect Bart Reuser en Hebe Verstappen van het Textiel Museum, was aandacht voor de vraag hoe architectuur, textiel en kunst samenkomen in het ontwerp en wat deze kruisbestuiving van disciplines oplevert voor architectuur en vormgeving.

In 2014 was wederom ruimte voor educatie en talentontwikkeling. In samenwerking met Fontys besteedde CAST aandacht aan de problematiek rondom het herbestemmen van leegstaand agrarisch

erfgoed. Inspiratielezingen van ontwerpers en een provinciale beleidsmaker vormden voor de studenten de basis van verschillende ontwerp oplossingen voor een leegstaande boerderij. We besteedden dit jaar uiteraard aandacht aan actuele Tilburgse ruimtelijke opgaven, zoals de ontwikkeling en het herontwerp van Stads Kantoor 1. Met een discussieavond gaven we een plek aan zowel het doorgronden van een complexe ruimtelijke opgave als aan de stadse emoties die zich manifesteerden bij deze transformatieopgave. Een avond over de huisvesting van Midden- en Oost-Europeanen trok niet alleen publiek uit Tilburg, maar ook van ver daarbuiten. We keken bovendien over de grens en werkten samen met architectuurcentrum AR-TUR uit Turnhout voor een tentoonstelling en gesprek over wonen aan beide zijden van de grens. Zo gaf het programma van CAST in 2014 invulling aan zowel lokale vraagstukken als regio-overstijgende thema's die leven tot ver buiten de stadsgrenzen.

Bestuur

CAST is een onafhankelijke stichting met een bestuur met expertise over onder andere architectuur, de bouwwereld, projectontwikkeling, volkshuisvesting, het onderwijs en het culturele veld. Het bestuur is, vanuit zijn brede expertise, tevens de programmacommissie van CAST. Een kleine kern van het bestuur is als dagelijks bestuur nauw bij de bedrijfsmatige gang van zaken betrokken en biedt waar nodig de helpende hand.

De samenstelling van het bestuur was tot ultimo 2014:

drs. Frits Horvers – voorzitter
ir. Meggie Bessemans – secretaris
ing. Peter Blankenstein – penningmeester
dr. Ir. Marc Glaudemans
dr. Ton Wagemakers
ir. Anna Vos
ir. Jeroen Wouters

Organisatie

De organisatie van CAST stond in 2014 opnieuw voor de uitdaging om een programmamaker te vervangen. Hierdoor is naast de reguliere taken van programmarealisatie ook veel tijd gestoken in kennismaken met de stad en de opzet van het programma 2015. Door de inzet van het team en de bestuurlijke deskundigen zijn we erin geslaagd het programma op voortvarende wijze en met herkenbare kwaliteit uit te voeren, maar ook een kwalitatief hoogwaardig programma voor 2015 te ontwikkelen. Daardoor kan CAST zijn herkenbare plek in de Tilburgse culturele sector met een grote kwalitatieve uitstraling in den lande, waar het architectuurcentra betreft, ook naar verwachting weer waarmaken.

Het kantoor van CAST in het Deprez gebouw, op het snijvlak van het grootstedelijke transformatiegebied de Spoorzone en de typisch Tilburgse buurt Theresia, biedt nog steeds aan het jonge team van CAST een werkplek die naadloos aansluit bij de werkwijze van CAST: inspirerend, creatief, herkenbaar en verbindend. In 2015 loopt echter het huurcontract ten einde en staat CAST voor de keuze of zij zich kan permitteren op deze plek te blijven.

Het bestuur van CAST dankt alle sponsors, begunstigers, medewerkers en vrijwilligers voor hun bijdrage en inzet voor CAST in het afgelopen jaar. Met name voor sponsors was het in de afgelopen jaren soms moeilijk ook een financiële bijdrage aan CAST te leveren. De doelstelling van CAST om een goed architectuurklimaat in Tilburg en omgeving te stimuleren, kan echter alleen met behulp en betrokkenheid van velen worden gerealiseerd.

Ultimo 2014 bestond het team uit:

Henriette Sanders MA – programmamaker
Myrthe Breukink MSc – programmamaker
Inge Ceulen Wolfs – bureaumedewerker

Financiën

CAST heeft uiteindelijk in 2014 een gezond financieel jaar achter de rug. Onder meer omdat ondanks de moeilijke omstandigheden, vele sponsors CAST trouw zijn gebleven en CAST erin geslaagd is de kleine groep vrienden uit te breiden. Ook vindt het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie (SCI) (voorheen het Stimuleringsfonds voor Architectuur) het CAST programma nog steeds van een hoog niveau waardoor deze subsidiënt CAST ook op een relatief hoog niveau subsidieert.

Doordat het SCI besloten heeft dat vanaf 2014 het ingediende programma ook in het boekjaar voltooid moet worden, ontstond voor CAST in aanvang onduidelijkheid over de financiële afwikkeling van het programma 2013, waarvan een deel nog in 2014 werd uitgevoerd. In goed overleg met SCI kon worden afgesproken dat deze afwikkeling meegenomen kon worden in die van het boekjaar 2014. Zodat met de hier gepresenteerde jaarrekening, na acceptatie door SCI, ook de voorgaande periode definitief is afgesloten.

Het nieuwe beleid geeft weliswaar financiële duidelijkheid, maar een beperkte uitloop -vaak mede veroorzaakt door het inspelen op de actualiteit met een extra activiteit-, blijft naar onze opvatting wenselijk.

CAST is content met de financiële steun van de gemeente Tilburg, maar blijft naar een meerjarige continuïteit in de subsidieafspraken met de gemeente Tilburg streven. Zeker nu CAST in haar programmering tracht aan te sluiten op zowel de gemeentelijke beleidsdoelen als op de meer algemeen beoogde landelijke visie van het SCI. Dit spanningsveld vormt voor CAST een jaarlijkse uitdaging in haar programmering en heeft ertoe geleid dat een grotere rol is ontstaan voor de geleding in het bestuur met specifieke deskundigheden. De algemene uitgangspunten voor CAST blijven overeind:

- onafhankelijkheid,
- de verbinding van diverse actoren in de creatieve industrie vanuit het startpunt architectuurcentrum,
- de filosofie van overige sponsors.

In dit geheel zoekt CAST een weg waarin alle partijen bediend kunnen worden. Dit vormt dan ook de inzet van CAST in de diverse gesprekken met de partijen die ons een goed hart toedragen, waaronder zeker de jaarlijkse stakeholdersbijeenkomst gerekend moet worden.

Het financiële beleid van CAST is sinds een groot aantal jaren erop gericht te reserveren voor noodzakelijke uitgaven en omvangrijke meerjarige programma's. Deze keuze heeft het bestuur weloverwogen gemaakt omdat het van mening is dat het als gesubsidieerd en gesponsord instituut geen pas geeft risicovolle programma's te ontwikkelen als de financiering niet geregeld is. Vooral de meerjarige programma's kunnen door de subsidie-onzekerheden onder druk komen te staan. Zo werd gereserveerd voor de renovatie van het CASTMobiël. Nu deze voltooid is, heeft het bestuur besloten wel jaarlijks een bedrag in een onderhoudsvoorziening voor het mobiel te doteren. Echter, de kosten van het CASTMobiël zowel in onderhoud als in gebruik, wegen niet meer op tegen het feitelijke nut dat CAST van het mobiel heeft. Daarom heeft het bestuur besloten, mede na consultering van de gemeente Tilburg, naar een passende andere bestemming voor het mobiel te zoeken.

Ook wordt jaarlijks een bedrag gereserveerd voor het uitbrengen van een nieuwe architectuurgids. Positieve resultaten op programmaonderdelen en nagekomen resultaten op een vorig boekjaar worden gedoteerd in de voorziening voor toekomstige programmakosten of onverwachte tegenvallers daarbij. Op deze wijze kan CAST haar sponsors, subsidienten en medewerkers in ieder geval de zekerheid bieden dat het lopende boekjaar financieel verantwoord kan worden afgewikkeld en dat bijdragen die voor het programma bestemd zijn daar ook voor worden aangewend.

Verder reserveert CAST een bedrag voor vervanging van de inventaris. Bij de verhuizing in 2010 kon op deze wijze het noodzakelijke nieuwe meubilair worden aangeschaft. Gezien de ontwikkelingen omtrent onze huisvesting is besloten een jaarlijkse reservering van 10% van de toenmalige investering op te nemen, met ingang van het jaar 2012.

Tot slot kon het jaar 2014 worden afgesloten met een beperkt financieel resultaat van €3.098 Dit is toegevoegd aan de algemene reserve.

Het bestuur van CAST,
drs. Frits Horvers, Voorzitter
ing. Peter Blankenstein, Penningmeester

2. Balans, baten en lasten

BALANS PER 31 DECEMBER 2014	ACTIVA	31-12-2014	31-12-2013
	Vaste activa		
	Materiële vaste activa	3.400	261
	Vlottende activa		
	Vorderingen	27.837	14.800
	Liquide middelen	136.234	183.121
		<hr/>	<hr/>
		167.471	198.182
	 PASSIVA	 31-12-2014	 31-12-2013
	Eigen vermogen		
	Algemene reserve	37.780	34.681
	Reservering sponsor- en subsidiegelden	58.921	32.421
	Bestemmingsreserve	44.882	36.088
		<hr/>	<hr/>
		141.583	103.190
	Kortlopende schulden		
	Crediteuren	5.743	9.719
	Overige belastingen en premies sociale verzekering	2.111	3.548
	Overige schulden en overlopende passiva	18.034	81.725
		<hr/>	<hr/>
		25.888	94.992
		<hr/>	<hr/>
		167.471	198.182

STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2014

BATEN	2014	2013
Sponsoring - en opbrengsten	58.453	53.944
Subsidies	156.112	142.987
Totaal baten	214.565	196.931
LASTEN		
Kosten projecten	58.172	87.265
Personeelskosten	93.507	94.761
Afschrijvingen materiële vaste activa	669	226
Huisvestingskosten	11.800	11.625
Kantoorkosten	8.132	8.912
Verkoopkosten	2.036	1.826
Algemene kosten	2.567	3.204
Totaal lasten	176.883	207.819
	37.682	-10.888
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	1.050	2.173
Rentelasten en soortgelijke kosten	-339	-468
Financiële baten en lasten	711	1.705
	38.393	-9.183
	-	-
Mutatie reserveringen	-38.393	9.183
Resultaat	0	0

3. Programma

In 2014 voerde CAST projecten uit waarvoor subsidie werd aangevraagd met de jaarprogramma's voor 2013 en 2014. In dit overzicht is terug te vinden welke activiteiten onder welke aanvraag vielen. Bovendien werden extra projecten uitgevoerd. Daarmee zetten we in 2014 een rijk programma neer met veel activiteiten.

In zowel 2013 als 2014 programmeerde CAST projecten op basis van onze vijf programmalijnen: ontwerpen, maken, gebruiken, transformeren en initiëren/programmeren. De doelstelling van CAST bij het werken met de vijf programmalijnen is om tot een evenwichtige verdeling van onze activiteiten over onze doelgroepen te komen. We hebben de activiteiten in dit verslag daarom ook volgens die logica geordend.

ONTWERPEN

Het Veemarktkwartier, hoe maak je een creatief cluster in de stad? [2014]

Datum: maandag 26 mei 2014

Locatie: Duvelhok, Veemarktkwartier Tilburg.

YUP Zuid #1: Strategisch Positioneren

Datum: dinsdag 30 september 2014

Locatie: Deprez gebouw, Lange Nieuwstraat 172-174, Tilburg

Vrienden van CAST: Cinecitta [2014]

Datum: vrijdag 24 oktober 2014

Locatie: Cinecitta

Kansen voor Levend Water

Datum: woensdag 26 november

Locatie: Deprez gebouw

MAKEN

Innovatie-dialoog Tilburgse maakcultuur: Workshop metselwerk gevels, Lezing Thomas Lommée: en Lezing textiel [2013]

Datum: 11 en 18 februari 2014, donderdag 6 maart

Locatie: MADE Center, Maidstone 20 Tilburg, Textielmuseum, Goirkestraat 96, Tilburg

Huizen van de Toekomst: Landelijke excursie en Demo, lezing en film [2014]

Datum: vrijdag 11 april 2014 en donderdag 24 april 2014

Locatie: Villa Media, Tilburg.

Duurzaam gemaakt: Excursie Groeseind [2013]

Datum: dinsdag 3 juni 2014

Locatie: Groeseind Tilburg

GEBRUIKEN

Excursie Möller College (excursie voor middelbare scholieren)

Datum: donderdag 10 april 2014

Aantal deelnemers: 60 scholieren

Dag van de Architectuur [2014]

Datum: zaterdag 21 juni 2014

Locatie: Spoorzone, Tilburg

Vogeltjesbuurt Revisited – film [2013]

Datum: dinsdag 9 september 2014

Locatie: Euroscop, Olympiaplein 2, Tilburg

Wonen zonder energierekening [2014]

Datum: dinsdag 28 oktober 2014

Locatie: Deprez gebouw Tilburg.

Oostenwind: Midden- en Oost-Europeanen in Tilburg [2013]

Datum: maandag 1 december

Locatie: Huisvesting arbeidsmigranten, Kardinaal de Jongplein 15, Tilburg

TRANSFORMEREN

Duurzame stadsregio: Transfarming [2013]

Datum: dinsdag 28 januari 2014

Locatie: Fontys, Academie voor architectuur en stedenbouw, Tilburg.

Lezing MozaïekBrabant (IABR)

Datum: donderdag 20 november 2014

Locatie: BKKC, Spoorlaan 21, Tilburg

Symposium 'Tilburg van de Toekomst' [2014]

Datum: 22 januari 2015

Locatie: CAST, Deprez gebouw, Tilburg

INITIEREN EN PROGRAMMEREN

Buitenkunst met Daan Roosegaarde

Datum: dinsdag 21 januari 2014

Locatie: Sportcomplex Drieburcht, Wagnerplein 1 Tilburg.

Rondetafelgesprek met partners van CAST

Datum: 31 maart 2014

Locatie: CAST, Deprez gebouw, Tilburg

Stadsgesprek transformatie Stadskantoor 1 [2013]

Datum: donderdag 27 november 2014

Locatie: Factorium Tilburg

Tentoonstelling en lezing: Wonen in Tilburg en Turnhout in beeld [2014]

Datum: donderdag 11 december 2014

Locatie: Deprez, Lange Nieuwstraat 172-174, Tilburg

Mini-filmfestival – Stad als beleving [2014]

Datum: zondag 23 maart 2014

Locatie: Cinecitta, Louis Bouwmeesterplein 1, Tilburg

ONTWERPEN

Het Veemarktkwartier, hoe maak je een creatief cluster in de stad?

Lezing, discussie en fotowedstrijd

Het Veemarktkwartier wordt de creatieve hotspot van Tilburg. In 2014 kreeg bouwgroep Van de Ven de opdracht het Veemarktkwartier te ontwikkelen. Zij nemen naast de gebiedsontwikkeling ook de nieuwbouw voor hun rekening samen met een aantal andere architecten.

Niet alleen in letterlijke zin moet ruimte komen voor creatieve bedrijven, maar ook in mentale zin moet gebouwd worden aan dit creatieve cluster. De stad streeft hier naar een sfeer waarin creatieve bedrijven elkaar kunnen ontmoeten en samenwerken. Ruimtelijk kan dit in de architectuur en de inrichting van de openbare ruimte gestimuleerd worden, maar hoe bewerkstellig je dat ook bij de ondernemers het gedachtengoed van de creatieve plek zal postvatten?

CAST stelde daarom de vraag: hoe maak je een creatief cluster in de stad? Niet alleen bouwtechnisch of stedenbouwkundig, maar ook mentaal. Aan welke voorwaarden moeten het gebied, de bebouwing en de gebruikers voldoen? Twee sprekers gaven antwoord op deze vraag: Rob Crul van Van de Ven Bouw en Ontwikkeling en prof. dr. Hans Mommaas van de Universiteit van Tilburg.

Het Veemarktkwartier krijgt 150 werkplekken voor creatieve ondernemers. Rob Crul deed de verschillende deelplannen uit de doeken en vertelde welke bedrijven een plek in het Veemarktkwartier krijgen. Dit creatieve cluster kan namelijk niet alleen steunen op kleine creatieve ondernemers, er zijn ook grotere bedrijven nodig die het gebied 'dragen'. Architectenbureau Bedaux de Brouwer ontwerpt het kantoor voor Avec, dat een open en transparante werkplek krijgt.

Hans Mommaas definieerde het begrip 'creatieve clusters' en gaf zijn visie op de wijze waarop deze clusters ontwikkeld kunnen worden. Creatieve clusters zijn een wereldwijd fenomeen, oorspronkelijk begonnen in een buurt in Manchester. Samen met de Westergasfabriek in Amsterdam is het Veemarktkwartier een van de eerste bestempelde creatieve clusters van Nederland. De culturele economie is steeds belangrijker geworden voor een stad. Stedelingen consumeren cultuur en interstedelijke concurrentie wint aan belang.

Mommaas benadrukte in zijn verhaal dat er altijd spanning bestaat tussen de creatieve ontwikkeling en economische ontwikkeling. Doorslaggevende factoren die een creatief cluster laten slagen zijn onder andere: helderheid over de probleemeigenaar, die idealiter de eindgebruiker is; creatieve ondernemers moeten organiserend vermogen hebben; cultuur en economie zijn in balans.

In samenwerking met Academic Forum werd in het kader van het thema 'De creatieve stad' een fotowedstrijd uitgeschreven. Studenten en Tilburgers werden uitgedaagd hun associatie met de creatieve stad te fotograferen. Een jury, bestaande uit Hans van Driel (Universiteit van Tilburg), Nienke van Boom (Universiteit van Tilburg) en Willie-Jan Staps (fotograaf) keek naar de verbeelding van het thema, fotografische kwaliteit, originaliteit en creativiteit. Op voorafgaand aan de lezingen werden de winnaars bekend gemaakt door Has Klerx (Academic Forum).

Lezing en discussie

Datum: maandag 26 mei 2014

Locatie: Duvelhok, Veemarktkwartier Tilburg.

Aantal bezoekers: 120 (vol)

Aantal kijkers via OpenwebCast: 286

Partners: Van de Ven Bouw, Karin Bruers, Academic Forum (Universiteit van Tilburg)

YUP Zuid #1: Strategisch Positioneren

Lezing en workshop

De nieuwe generatie architectenbureaus staat voor een grote opgave: kansen liggen momenteel niet voor het oprapen. Goed ondernemerschap is voor hen dan ook onmisbaar. CAST, Architectuurcentrum Eindhoven en de Bond voor Nederlandse Architecten (BNA) startten in 2014 een nieuw kennisnetwerk voor startende architectenbureaus: YUP Zuid. YUP staat voor Young Urban Professionals en is hét netwerk waar startende architectenbureaus inspiratie, ideeën, kennis en kunde delen om samen sterker te worden.

Tijdens deze eerste bijeenkomst deelden Marco Stout en Chris Roelen, beiden adviseur strategie (identiteit en positionering) bij Maaak, hun opvattingen over het waarom en hoe van een sterke positionering. Vervolgens was het woord aan marketing & business developer Merel Pit van het Rotterdamse architectenbureau Kraaijvanger. Opvallend was de overeenkomst in beide verhalen, waarin het *what*, *how* en *why* centraal stonden, en waarin onder andere werd opgeroepen met stakeholders te praten en sociale relevantie te analyseren.

Gaandeweg gingen de presentaties over in gesprekken met deelnemers. Daarin werden vragen besproken als: Heb jij positie gekozen als architectenbureau? Focus je op een niche of kijk je juist zo breed mogelijk? Is de positionering van je bureau succesvol? Of moet je het helemaal anders doen? Deelnemers wisselden ervaringen uit en kregen waardevolle adviezen van sprekers en elkaar.

Lezing en workshop

Datum: dinsdag 30 september 2014

Locatie: Deprez, Lange Nieuwstraat 172-174, Tilburg

Aantal deelnemers: 15

Partners: BNA, Architectuurcentrum Eindhoven

Vrienden van CAST: Cinecitta

CAST organiseert jaarlijks een exclusieve activiteit voor de Vrienden van CAST. Op 24 oktober waren zij te gast bij het deze zomer heropende filmhuis Cinecitta. Architect Peter van Hoogmoed en eigenaresse Nettie Verhagen vertelden het indrukwekkende verhaal over de historie en de verbouwing van het filmhuis. De Vrienden bekeken vol bewondering de sfeervolle Ristobar en stijlvol ingerichte filmzalen en multifunctionele ruimtes. Van 'patrijspoortjes' in de kelder tot de zonnepanelen op het dak: het hele gebouw werd door onze Vrienden gezien. Nettie Verhagen heeft het stijlvolle interieur verzorgd, en Peter van Hoogmoed verklapte dat een deel van het meubilair van Marktplaats komt. Tijdens de koffie met gebak werd nog druk nagepraat over het interessante proces en het mooie eindresultaat.

Rondleiding

Datum: vrijdag 24 oktober 2014

Locatie: Cinecitta

Aantal deelnemers: 25

Partners: Cinecitta, Van Hoogmoed architecten

Kansen voor Levend Water

Presentaties en discussie

In 2013 diende Lucy Bathgate bij CAST een Stadsidee in: Levend water in de stad. ‘Mijn droom is om het water weer te vinden, te bevrijden en plekken te creëren waar het weer kan stromen.’ Sindsdien heeft Lucy niet stil gezeten. Samen met Elma Schoenmaker (SBR/Curnet) heeft Lucy met veel energie, enthousiasme en geloof in haar droom heel veel mensen bij elkaar gebracht in intensieve en inspirerende ateliers. Hiermee heeft ze ook veel andere betrokkenen weten te inspireren en daarmee de werkgroep Levend Water opgericht.

De Werkgroep Levend Water kwam in een drietal ateliers bijeen waarin de historische, ecologische, watertechnische, culturele en belevingswaarde van de levende waterlopen in Tilburg werden besproken. Het waren geïnspireerde bijeenkomsten, waar de vele lagen en invalshoeken en de gedetailleerde kennis die aan tafel zat tot daadwerkelijke voorstellen voor levend water in Tilburg leidde. Er werden een paar voorstellen voor in de Spoorzone en één voor in de pleinen rond de Piushaven bezocht en besproken.

Op 26 november faciliteerde CAST een podium om de voortgang en resultaten van dit unieke Stadsidee voor het voetlicht te brengen. Lucy Bathgate en haar werkgroep presenteerden de eindresultaten van de ateliers: welke kansen er zijn in en om Tilburg voor een revival van stromend en schoon water? De middag was voor een grote groep betrokkenen interessant. Onder andere wethouder Mario Jacobs en een vertegenwoordiging van het waterschap waren aanwezig. De presentaties werden omlijst door “Waterliederen”, uitgevoerd door Sandra Coelers, Herman Coenen en Hans Sparla.

Presentaties en debat

Datum: woensdag 26 november 2014

Locatie: Deprez Tilburg

Aantal deelnemers: 100

Tilburgse maakcultuur: Baksteen en Textiel

Innovatieve materiaaltoepassingen en werkprocessen in baksteen en textiel

CAST besteedde in 2014 aandacht aan de maakcultuur en zoomt in op twee materialen waar lokaal onderzoek naar wordt verricht: textiel en baksteen. CAST richtte zich zowel op het vakpubliek uit de bouw als de vormgeving om hen te stimuleren tot gesprek over de vernieuwing van de eigen makerscultuur. In totaal organiseerden we drie bijeenkomsten: een workshop bij MADE center, een presentatieavond van de workshopresultaten gekoppeld aan een lezing van de Belgische architect Thomas Lommée en een lezing in het Textielmuseum van Samira Boon en Bart Reuser (NEXT).

Workshop rond innovatie van metselwerk gevels

In dit project wilden CAST en MADE kenniscentrum metselwerk, de verbinding tussen vakmensen leggen om tot innovatieve concepten te komen. Tijdens een workshopavond over metselwerkgevels hebben we ontwerpers, producenten en bouwers bijeen gebracht. De bedoeling was een kruisbestuiving tussen creatieve vragen en ideeën van architecten en ontwerpers te bewerkstelligen, en gezamenlijk te komen tot praktische oplossingen en mogelijkheden voor de producent. De groep van ruim dertig deelnemers ging in verschillende groepjes aan de slag met het brainstormen over metselwerkgevels met het oog op milieuvriendelijkheid, prefab, energiebesparing of renovatie. Welke ontwikkelingen spelen er en welke vragen leven bij de makers zelf? De deelnemers konden elkaar bevragen en voorzien van nieuwe inzichten. Vanuit deze dialogen ontstonden nieuwe mogelijkheden voor de toekomst, met aandacht voor innovatieve materiaaltoepassingen en elkaars vakmanschap en creativiteit.

Twee tekenaars visualiseerden de brainstormsessies en maakten ook de visualisatie van het definitieve idee. De groep die aan een idee voor een energiezuinige metselwerkgevel werkte, bedacht een hybride gevel: de schil van baksteen zet warmte of koude om in bruikbare energie ten behoeve van verwarmen of koelen van de woning. 'Als het buiten koud is passen wij als mens onze kleding hierop aan, waarom zou een gebouw dit niet zo doen?', redeneerde de groep. Met het oog op de milieuvriendelijkheid bedacht de desbetreffende groep een gevel die niet alleen groen zou zijn, maar ook een levendige habitat. De vier groepjes presenteerden hun idee voor het publiek een week later.

Lezing Thomas Lommée: "Autarkyecture"

Voorafgaand aan hun presentaties hield de Belgische architect Thomas Lommée een inspirerende lezing over Autarkyecture, een prikkelend betoog voor een vernieuwend bouwproces. Het project pleit voor een innoverende manier van kijken naar het bouwproces. Autarkyecture focust niet op het perfecte gebouw voor een specifieke en beperkte periode in de tijd, maar suggereert flexibele bouw- en woningconstructies die kunnen evolueren. De ontwerpers bestudeerden succesvolle patronen uit het verleden en vertaalden deze naar basis ontwerpprincipes voor de toekomst.

Lezing over textiel en architectuur: Samira Boon, Bart Reuser en Hebe Verstappen

Architectuur wordt vaak gelinkt aan bouwen met traditionele materialen. Er is echter veel meer mogelijk, wat tot verrassende resultaten kan leiden. In de grote concertzaal van Theaters Tilburg is het sinds 2012 mogelijk om door middel van een 30 meter lange 'lichtgevende textiele rups' de zaal geschikt te maken voor kleine kamermuziekconcerten. In dit ontwerp komen architectuur, kunst en textiel op een bijzondere manier samen. Samira Boon (Studio Samira Boon), Bart Reuser (NEXT Architects) en Hebe Verstappen (TextielLab) spraken tijdens onze lezing over Architectuur en Textiel over de totstandkoming van dit object. Samen gingen zij in het TextielLAB opzoek naar verschillende

bindingen die gemaakt kunnen worden met draden, om zo tot een optimaal resultaat te komen. Door het gebruik van lichtgevende draden, heeft het (kunst)werk ook een bijzondere uitstraling wanneer de lichten in de concertzaal gedimd zijn. Samira Boon had voor de gelegenheid een minitentoonstelling van verschillende stoffen en toepassingen voor de bezoekers samengesteld.

Baksteen: Workshop en lezing

Datum: 11 en 18 februari 2014

Locatie: MADE Center, Maidstone 20 Tilburg

Aantal deelnemers workshop: 26

Aantal bezoekers bij Thomas Lommée: 65

Partners: MADE Center

Textiel: Lezing

Datum: donderdag 6 maart 2014

Locatie: Textielmuseum, Goirkestraat 96, Tilburg

Aantal bezoekers: 125 (vol)

Partners: TextielLab en Textielmuseum

Huizen van de Toekomst

Landelijke excursie en filmvertoning met lezing

Excursie

In het kader van Huis van de Toekomst organiseerde CAST op vrijdag 11 april een excursie langs innoverende projecten in de woningbouw door heel Nederland. We namen het begrip Huizen van de Toekomst breed en gingen niet alleen naar vooruitstrevende projecten op het gebied van energiezuinige woningbouw, maar we onderzochten ook wat nieuwe concepten zijn in systematisch (seriematig) bouwen. Zodoende gingen we op één dag naar de fabriek en modelwoning van BlueCasco in Lelystad, het T&D kwartier in Deventer en de Paswoningen in Het Dorp in Arnhem van Archipelontwerpers.

Momenteel bestaan er verschillende samenwerkingsverbanden tussen ketenpartners die bezig zijn met een verduurzamingsprogramma, denk aan De Stroomversnelling of Coöperatie Gebieden Energie Neutraal. Ook BlueCasco is zo'n initiatief, opgezet door CRH Structural NL en verschillende bouwpartners. Zij ontwikkelden een energie-neutrale woning op basis van betonkernactivering. BlueCasco is een energie- en kostenbesparend prefab-casco concept voor woningbouw. Dit concept reduceert volgens de producenten de energielast van een woning met 76%. Ben Kruseman verzorgde een rondleiding door de fabriek waarin de afzonderlijke bouwelementen van een woning worden vervaardigd en we kregen een presentatie en rondleiding door de modelwoning die naast de fabriek staat.

Het T&D kwartier staat voor Thomassen en Drijver, de wereldbekende fabrikant van conservenblikken sinds 1919. Op het voormalige terrein van deze blikjesfabriek in Deventer bouwen DAT architecten en Nijhuis Bouw (Rijssen) een nieuwbouwwijk. De woningen zijn ontwikkeld volgens het Trento-concept van Nijhuis Bouw. Het Trento-concept is een manier van systematisch bouwen zonder dat je dat ziet aan de architectuur. DAT architecten werkt in verschillende landelijke projecten al met dit systeem. Veel architecten zijn huiverig voor systematische bouw, immers: welke rol is er nog voor de architect weggelegd? Jeanine van der Vliet van DAT architecten leidde ons rond in Deventer. Zij legde uit dat architect wel degelijk een belangrijke rol speelt in dit concept.

Misschien weet u het nog: bijna 50 jaar geleden werd een geldinzamelingsactie gehouden door Mies Bouwman voor het woongemeenschapswijk en zorginstelling voor gehandicapten. Het leverde twaalf miljoen gulden op. Momenteel wordt Het Dorp vernieuwd door Archipelontwerpers. Duurzaamheid is bij de vernieuwing een belangrijk uitgangspunt. De woningen worden samen met AnArchi en Termoblock opgezet in ICF (Insulated Concrete Forms) en triple beglazing zodat de woningen een uitstekende geïsoleerde gevel hebben. CAST nam een kijkje in twee van deze woningen en werden rondgeleid door Eric Vreedenburgh en een van de bewoners.

Excursie

Datum: vrijdag 11 april 2014

Aantal deelnemers: 50 (vol)

Partners: Blue Casco, DAT architecten

The man who prints houses: demo, lezing en film

'3D-printen beïnvloedt het maakproces', schreef Cobouw in 2013. In het kader van het thema Maken-Het Huis van de Toekomst organiseerde CAST een avond over 3D-printing. Een van de meest bekende architectenbureaus die de mogelijkheden van het 3D-printen onderzoekt, is DUS Architects uit Amsterdam. In Tilburg is FabLab aan het experimenteren met 3D-printen. Beide partijen heeft CAST tijdens een avond over 3D-printen bijeen gebracht. Voorafgaande aan de lezing demonstreerde Fablab de werking van een 3D-printer. DUS Architects sprak over de vraag wat de mogelijkheden zijn van 3D printing in bouw en architectuur. Dit bureau werkt in Amsterdam met gigantische 3D printers aan het printen van huizen en is bezig met het printen van een heus grachtenpand. Is dit de toekomst van woningbouw? Met als vrolijke afsluiter van de avond de film 'The man who prints houses', over de Italiaanse architect/uitvinder Enrico Dini die een poging doet zijn eigen huis te printen met 's werelds grootste 3D printer.

Film, lezing en discussie

Datum: donderdag 24 april 2014

Locatie: Villa Media, Tilburg.

Aantal bezoekers: 103

Partners: DUS architects, AFFR, FabLab 013

Excursie Groeseind

Wandeling door een geherstructureerde volkswijk

Op dinsdagmiddag 3 juni was CAST in Groeseind, een van de meest recente geherstructureerde wijken van Tilburg. We bekeken het oude gedeelte met de Stadsgidserij en bespraken de nieuwe architectuur met architect Liesbeth Brink van Atelier Brink, een van de betrokken architecten. Belangrijke thema's die we deze middag wilden bespreken waren de sociale en stedenbouwkundige achtergronden van deze vernieuwing. Een verouderde volkswijk heeft plaatsgemaakt voor een nieuwe, frisse wijk voor gezinnen en yuppen. Van het volkse karakter is maar weinig overgebleven.

Wat is de gedachte achter het nieuwe stedenbouwkundige plan en de nieuwe architectuur? Aan Liesbeth Brink vroegen we, al wandelend door de wijk, naar de logica van het stedenbouwkundig ontwerp en de architectonische vormgeving.

Annemarie Claessens, als projectmanager van woningbouwcorporatie WonenBreborg betrokken bij deze herstructureringsplannen, ging in op het wijkvernieuwingsproces en de sociale achtergronden van de hele vernieuwingsoperatie.

Excursie

Datum: dinsdag 3 juni 2014

Locatie: Groeseind Tilburg

Aantal deelnemers: 50 (vol)

Partners: de Stadsgidserij

GEBRUIKEN

Excursie Möller College

Op maat gesneden excursie voor middelbare scholieren

In 2014 heeft CAST vier excursies georganiseerd voor HAVO- en VWO scholieren van het Möller College in het kader van hun jaarlijkse cultuurdagen. Het verzoek was de leerlingen kennis te laten maken met historische en moderne architectuur van hun alledaagse omgeving. Onder leiding van stedenbouwkundige Carry Rosenblatt Limpens werden de leerlingen rondgeleid door de binnenstad van Tilburg: langs het Heuvelplein en het Pieter Vreedeplein naar de oude Heuvelstraat waar de leerlingen geattendeerd werden op oude gevels en oude gevelteksten.

Excursie

Datum: donderdag 10 april 2014

Aantal deelnemers: 60 (vol)

Partners: Möller College, Buro Plot

Dag van de Architectuur

Vloeibare verhalen voor een gedeeld gebied

Door: Berny van de Donk

Boven ons draaien straaljagers rumoerig bochten. Het Tilburgs luchtruim fungeert als invoegstrook voor de Luchtmachtdagen. De piloten maken zich op voor een spektakelvlucht boven Gilze-Rijen. De Spoorzone ondergaat het sereen. Zij kent haar eigen, grondgebonden kwaliteiten. Hoofd in de wolken, voeten op de vloer.

Vandaag vormt dit rijke architectonisch bezit vooral een decor voor verhalen. De rode draad vormen vertellingen van oude, huidige en toekomstige gebruikers. Zij willen gehoord worden, wij willen luisteren. Deelnemers aan de CAST-wandeling die alles willen weten over Polonceauspanten, gemetselde muizentandjes of stedenbouwkundige vergezichten komen bedrogen uit. Vandaag kijken we door de ogen van oud- en nieuwgedienden naar de Spoorzone. We ervaren hoe onlosmakelijk de bestaande architectuur met hun verhaal is verbonden. En beseffen ons hoe juist die verhalen van invloed moeten zijn op de nieuw te tekenen toekomst. Gedeelde verhalen maken gebieden heel.

“Is dit de Polyhuppeldepuploods?” Een wat verlate mevrouw klampt me op de draaischijf aan, op zoek naar de overige ontdekkingsreizigers in de Polygonale Loods. Binnen zien we hoe fotograaf Gerdien Wolthaus Paauw de tijd arresteert. Vanuit diverse posities maakt zij jaarlijks een foto van de zich ontwikkelende Spoorzone. Goed voor het historisch besef, zo’n beeldverhaal. Wij kijken het liefst ongeduldig vooruit, zij laat ons een blik over de schouder werpen. We zien dat veranderingen altijd weer sneller gingen dan je denkt. Eenmaal weer buiten mogen we direct zelf aan de slag. We schilderen de ideale wereld, de gedroomde skyline van het gebied. Groen is duidelijk een thema. Interpolis krijgt een daktuin, de huppeldepuploods wordt een kas. Met op hun collage vastgeplakt onkruid onderstrepen de amateurschilders hun hartekreet.

Waar anders dan in het naar ambacht en smeerolie ruikend Ketelhuis is Woodworks meer op z'n plek? Klanten van Amarant maken hier meubels naar een ontwerp van onder andere Piet Hein Eek. De enorme ketels – ooit de energiecentrale van het hele gebied – zijn gedoofd. Nu verwarmt de uitgesproken trots van de timmerlui de hoge ruimte. In een hoekje van het pand presenteren jonge architecten hun plannen voor het gebied links en rechts van het Ketelhuis. Minder tastbaar dan het krukje van Eek, wel met dezelfde kracht van de eenvoud. Zij wagen zich niet aan hippe architectuur, maar vertellen overtuigend hoe speels gebruik van braakliggend terrein voer voor ruimtelijke scenario's vormt. En toekomstige bouwers kan verlokken tot vestiging.

In de Lochal speelt theatergezelschap EELT. In de hoofdrol een dapper jongetje met kartonnen kroon. Hij doet me direct denken aan De Kleine Prins uit het boek van Saint-Exupéry. In dat wereldberoemde verhaal krijgt een piloot met panne filosofische lessen van een wijs kind. Het Tilburgse kind heeft minder tekst, maar speelt ons voor hoe veranderlijk het leven kan zijn.

Een majestueuze hal verderop wisselen wij mooie woorden met een wijze nieuwebiebmevrouw. Eenzaam gezeten aan een tafeltje lijkt ook zij trouwens weggelopen uit dat boek. Met verve legt ze uit dat de bibliotheek ook zonder boeken een verhaal heeft. De grote ruimte vult zich als vanzelf met haar perspectieven.

Met respect luisteren we iets later naar het relaas van een oud-medewerker van D'n Atelier. Door zijn melancholieke woorden heen hoor je bijna het immense lawaai dat nog maar een decennium geleden in deze hal klonk. Hij is nu met pensioen, maar in zijn hoofd en hart nog druk in de weer met dit gebied. Gevraagd naar zijn mening over de nieuwe plannen is er vooral ongeduld: "jongere ex-collega's reizen sinds de sluiting noodgedwongen dagelijks naar soortgelijk werk in Maastricht. Als ze dan om half zes 's ochtends op het perron staan vragen ze zich weleens af waarom het allemaal zo lang moet duren met die Spoorzone? Waarom ze niet nog paar jaar langer in Tilburg hadden kunnen werken?" Helaas, gebiedsontwikkeling laat zich niet meer zo strak plannen als de reparatie van een locomotief.

Bij het UWV-gebouw bezingt een – werkloze? – architect lyrisch de kwaliteiten van het blauwbetegelde pand. Met veel aplomb stelt hij dat "dit administratief erfgoed een gewaagde echo van het station is". Zo'n tekst zou prima passen in professionele vakbladen van de beroepsgroep. Ook zijn kledingstijl wijkt niet af van flamboyante vakbroeders. Een dag eerder nog immers had een rebelse Sjoerd Soeters bij de BNA-lezing drie kleurpotloden in het revers. Pas toen déze EELT-architect ons uitnodigde zijn ontblote borst aan te raken begrepen we dat het wederom theater was.

De architectuur in de historische Spoorzone vormt een rijk bezit. Vanuit die straaljagers was dat vast niet te zien. Wij liepen een paar uur rond, als piloten met pech, en zagen de rijkdom gelukkig wel. Voerden bijzondere gesprekken met bijzondere mensen. De Kleine Prins zou ons tot slot een les mee hebben gegeven. Hij vertelt over een zakenman die de sterren meent te bezitten, maar er niets mee doet. Het prinsje vindt dat vreemd: "ik bezit een bloem die ik elke dag begiet, en voor mijn bloem is het nuttig dat ik ze bezit. Maar jij hebt voor de sterren geen nut". Deze CAST-wandeling was boven alles een pleidooi om het architectonisch erfgoed niet droog te laten vallen. Om het te blijven begieten met prachtige verhalen.

Op 20 juni 2014, de vrijdag voorafgaand aan de Dag van de Architectuur, organiseerde de BNA Kring Midden-Brabant een lezing door Sjoerd Soeters: 'Tilburg, maak je stad!'. Hij sprak over zijn ideeën voor Tilburg, waaronder zijn voorstel voor het winkelrondje.

Route

Datum: zaterdag 21 juni 2014

Locatie: Spoorzone, Tilburg

Aantal deelnemers: 113

Partners: BNA Kring Midden-Brabant

Vogeltjesbuurt Revisited

Film

In de Vogeltjesbuurt vond in 2014 een uniek renovatieproject plaats. Van de 200 sociale woningen werd ongeveer de helft gesloopt en vervangen door nieuwbouw. De andere helft van de woningen werd onderworpen aan groot onderhoud. Op dinsdag 9 september besteedde CAST aandacht aan het verhaal achter het bouwproces door Van der Weegen, het participatie en communicatietraject van B_in Motion en vertoonden we de film 'Het avontuur van de Vogeltjesbuurt'.

Het werd duidelijk dat dit project in meerdere opzichten uniek is. Zo kende het project een intensief communicatie- en participatietraject met de bewoners waar Be_in Motion een grote rol in speelde. Maar ook bouwkundig is het project uniek te noemen: de sloop en nieuwbouw in de Vogeltjesbuurt werd in sneltreinvaart uitgevoerd. In 25 werkdagen is de oude woning gesloopt en een nieuw huis voor in de plaats gekomen.

Reimar von Meding van KAW architecten vertelde over de intensieve en talrijke bijeenkomsten met de ontwerpers en bewoners, en hoe die leidden tot een breed gedragen resultaat met vier woningtypen. Chantal Gulickx van bouwbedrijf Van der Weegen vertelde meer over het unieke bouwproces en de positieve ervaring die dat opleverde.

Derde spreker was Pien Rosmalen van B_in Motion. Zij was bij het project betrokken in de communicatie met de bewoners, en beschreef hoe ze met hen in gesprek ging. Dit leverde zo veel bijzondere en verhalen over de buurt, dat besloten werd er een film over te maken. Het slot van de avond was de film 'Het Avontuur van de Vogeltjesbuurt'. De film is een prachtig en levendig portret van een buurt met bijzondere mensen met rijke verhalen.

Filmvertoning

Datum: dinsdag 9 september 2014

Locatie: Euroscoop, Olympiaplein 2, Tilburg

Aantal deelnemers: 65

Partners: KAW architecten, Van Der Weegen, B_in Motion

Wonen zonder energierekening

Lezing en excursie

Hoe verbouw je een woning uit de jaren zestig en zeventig op zo'n manier dat de bewoners geen energierekening meer krijgen? Het lijkt een utopie, maar woningcorporatie Tiwos ontwikkelde

daadwerkelijk een proefwoning met '0 op de meter' aan de Le Sage ten Broekstraat in Tilburg. Tiwos deed dit in het kader van de Stroomversnelling in samenwerking met Ballast-Nedam.

CAST bracht in oktober 2014 een bezoek aan deze bijzondere woning. Want hoe ontwerp je een woning die net zoveel energie oplevert als dat de bewoners verbruiken? En hoe houd je zo'n huis betaalbaar voor je huurders?

Chris Faro (Tiwos) en Niels Langehuizen (Ballast-Nedam) spraken bij CAST over dit onderwerp en namen de aanwezigen vervolgens mee naar het huis. Faro lichtte het landelijke project De Stroomversnelling toe alsmede de samenwerking die Tiwos met de Stroomversnelling heeft. Bovendien vertelde hij hoe de communicatie met de bewoners/huurders bij Tiwos hierover verliep. Langehuizen vertelde het technische verhaal achter deze energieneutrale woning. Hoe verbouw je een oude, bestaande woning tot een volledige energieneutraal huis? Hij deed de achterliggende techniek en het bouwproces uit de doeken doen. De nieuwe techniek betekent nogal wat voor de bewoners. Een open raam of deur voor frisse lucht ontregelt het systeem, en is bovendien met de nieuwste techniek niet nodig. Maar overtuig de nieuwe bewoner maar eens van dat feit!

Lezing en excursie

Datum: dinsdag 28 oktober 2014

Locatie: Deprezgebouw Tilburg.

Aantal bezoekers: 40

Partners: Ballast Nedam en Tiwos

Oostenwind:

Midden- en Oost-Europeanen in Tilburg

CAST maakte in 2014 de huisvesting van arbeidsmigranten bespreekbaar. Op maandag 1 december kwamen betrokkenen en geïnteresseerden bij elkaar. De locatie was bijzonder – een voormalig klooster waar nu 90 arbeidsmigranten wonen – en de sfeer gemoedelijk.

Omdat CAST niet alleen wilde praten over, maar juist ook mét Midden- en Oost-Europeanen, kwamen zij als eerste aan het woord. Met hun persoonlijke, en vaak indrukwekkende verhalen, gaven zij een gezicht aan een groep mensen die vaak onbekend blijft. Vervolgens werd het gesprek gevoerd met Leon Muurmans (Flex Housing) en Ela Rodenburg (Polrada) en was er een presentatie van Jeroen Steenvoorden (Studio Prototype) over kortstondige woonvormen, woonurgentie en arbeidsmigratie in Nederland.

De aanwezigen, waaronder vertegenwoordigers van gemeente en corporaties en architecten, praatten na afloop van de gesprekken en presentatie nog druk na. Het onderwerp laveert inhoudelijk tussen een discussie over integratie, ruimtelijke vraagstukken en beleidsmatige overwegingen. Er was voldoende stof tot nadenken, en er werden nieuwe contacten gelegd. Het belangrijkste doel van de avond, het op gang brengen van het gesprek, werd daarmee zeker behaald.

Datum: maandag 1 december

Locatie: Huisvesting arbeidsmigranten, Kardinaal de Jongplein 15, Tilburg

Aantal deelnemers: 45

Aantal kijkers via OpenwebCast: 161

Partners: Flex Housing

TRANSFORMEREN

Transfarming

De transformatie van het agrarische buitengebied

De leegstand van gebouwen in het buitengebied neemt fors toe. Uit een recent onderzoek van onderzoeksinstituut Alterra blijkt dat de komende vijftien jaar dertig miljoen vierkante meter aan boerenbedrijven zal vrijkomen. Ter vergelijking: de leegstand van kantoren wordt geschat op zeven miljoen vierkante meter. Een grote ruimtelijke opgave staat dus te wachten, ook in de regio rond Tilburg. Drie sprekers belichtten het onderwerp vanuit verschillende invalshoeken.

Eltjo Kugel, landschapsarchitect bij de provincie Noord-Brabant, presenteerde de provinciale visie op het vraagstuk. Hij vertelde over het beleid voor het landelijke buitengebied en de mogelijkheden die bestaan voor de transformatie van agrarische bedrijven.

Daarnaast werden twee inspirerende lezingen gehouden over voorbeeldprojecten van buiten de regio. Matthijs Willemsen van Strootman Landschapsarchitecten vertelde over een landschapsvisie die het bureau ontwikkelde na een grondige analyse van de regio Gelderse Vallei. Hierbij is bijzondere aandacht besteed aan de transformatie van agrarische bedrijven. De derde spreker was Robert Adema van FARO Architecten. Hij lichtte het ontwerp voor zorgboerderij De Hulst in Oterleek toe. In de boerderij zijn nu woongroepen voor ouderen met dementie gehuisvest. Hij toonde hoe een bestaande stolpboerderij is gerestaureerd, hoe nieuwe schuren aan het erf zijn toegevoegd en hoe het geheel zich in het landschap voegt.

Lezing en discussie

Datum: dinsdag 28 januari 2014

Locatie: Fontys, Academie voor architectuur en stedenbouw, Tilburg.

Aantal bezoekers: 80

Aantal kijkers via OpenwebCast: 136

Partners: Fontys, Academie voor architectuur en stedenbouw, Tilburg

MozaïekBrabant in Tilburgs perspectief

Lezing en discussie

De provincie Noord-Brabant heeft IABR - Projectatelier BrabantStad, -bestaande uit Architecture Workroom Brussels, Floris Alkemade Architect en LOLA Landscape Architects-, de opdracht gegeven voor een ontwerpend onderzoek naar bouwstenen voor een nieuw provinciaal ruimtelijk beleid.

Brabant is een mozaïek van vele vormen van grondgebruik in hoge en lage dichtheden, met steden en dorpen, intensieve landbouw en veel kleine industrie, en met veel natuur en water. Hoe kunnen de steden gezamenlijk iets doen dat ze alleen niet kunnen? Waar liggen de kansen en wat zijn de barrières? Wat is nu eigenlijk de kracht van het Brabantse stedelijke landschap, wat zorgt er voor samenhang en wat (ver)bindt de verschillende ambities en spelers?

CAST organiseerde een lezing- en discussieavond naar aanleiding van het onderzoek en de expositie van het IABR Projectatelier BrabantStad. Op deze avond werd ingezoomd op een specifieke situatie in Tilburg Noord. De oude manier van gebiedsontwikkeling is failliet. Wat betekent dit voor de ontwikkeling van het buitengebied van Tilburg Noord? We hebben een andere manier van denken nodig waarmee we tot een integrale gebiedsontwikkeling komen die een oplossing geeft voor onder andere de woningbouwopgave, wateropgave, landbouwopgave en duurzaamheidsopgave.

Hebe Verstappen (TextielLab) vertelde over de totstandkoming van het enorme tapijt dat voor het Projectatelier Brabantstad, Joachim Declerck (Architecture Workroom Brussels) lichtte het onderzoek van het Projectatelier toe en Mario Jacobs (wethouder gemeente Tilburg) sprak over Tilburg Noord.

Lezing en discussie

Datum: donderdag 20 november 2014

Locatie: BKKC, Spoorlaan, Tilburg

Aantal bezoekers: 50

Partners: BKKC

Symposium 'Tilburg van de Toekomst'

Symposium en CASTverdieping

CAST bestond op 22 december 2014 20 jaar. We vierden dat op 22 januari 2015 met het symposium 'Tilburg van de toekomst'. Het jubileum was wat ons betreft namelijk niet zozeer een moment om stil te staan bij het verleden, maar vooral bij de toekomst. Welke koers vaart de stad nu, en waar stevent het op af? Past dit bij het dna, de identiteit van Tilburg? Welke strategische keuzes zou de stad moeten maken om toekomstbestendig te blijven? We legden deze vragen voor aan twee essayisten: Gerard Rooijackers (cultuurhistoricus) en Kai van Hasselt (Shinsekai Analysis, adviseur en analist in o.a. stedenbouwkundige onderwerpen). We kozen bewust voor twee denkers die buitenstaanders zijn in de traditionele stedenbouwkundige wereld, maar die met hun expertises wel thuis zijn in de cultuurgeschiedenis, sociologie, economie en ruimtelijke planning.

In hun dappere poging antwoord te geven op de veelomvattende vragen die we ze voorlegden, ontvingen we twee heel verschillende essays. Rooijackers steekt in zijn stuk de draak met de juichpakken van Roy Donders en de alom bekende lindeboom als het Tilburgs cultureel erfgoed. Maar tegelijkertijd prijst hij de volkse inslag van de stad, en poneert dat als één van belangrijkste waarden die de stad moet koesteren. Kai van Hasselt maakte in korte tijd een treffende analyse van de stad. Hij identificeert spiegelsteden van Tilburg, introduceert de term 'padafhankelijkheid' en verbindt daar een aantal interessante conclusies aan.

Beide essays zijn uitgesproken op het CAST symposium op 22 januari. Onze wethouder van Ruimtelijke Ordering Mario Jacobs, die op dat moment bezig was met het afronden van de nieuwe Tilburgse Structuurvisie, had de moeite genomen een interessante, steekhoudende en ook geestige respons te geven op beide essays.

Vervolgens was het woord aan een panel en de zaal. Het panel bestond uit Anita de Haas en Joks Janssen, respectievelijk redactiechef Tilburg bij het Brabant Dagblad en Bijzonder Hoogleraar Ruimtelijke Planning en Erfgoed aan de Wageningen University. Zij praatten verder over de essays van Rooijackers en Van Hasselt en over de Tilburgse identiteit, cultuur en samenleving. Vanuit de zaal werd opgeroepen de koploperspositie die Tilburg heeft in volkshuisvesting te koesteren en aandacht

te besteden aan de Tilburgse economie in de binnengebieden van buurten. De wethouder kreeg van het publiek het advies mee cultuur absoluut niet te vergeten in de structuurvisie.

Een andere bijzondere gebeurtenis tijdens het symposium was de uitreiking van de CASTaward aan Jan Doms uit handen van Jacq. de Brouwer. De CASTaward wordt iedere drie jaar uitgereikt. Doms kreeg deze award vanwege 'de stevige en onderscheidende bijdrage die hij heeft geleverd aan de bouwopgave en de discussie daarover', aldus De Brouwer. De Brouwer roemde tevens zijn lange staat van dienst, en de bijzondere wisselwerking die hij teweeg weet te brengen tussen allerlei vormen van kunst in een architectonische en landschappelijke context.

Een uitgebreid verslag van het symposium 'Tilburg van de toekomst', inclusief de essays van Rooijackers en Van Hasselt, een interview met Jan Doms en visies van het publiek op de toekomst van Tilburg zijn gepubliceerd in CASTverdieping nummer 8 'Tilburg van de toekomst'.

Symposium

Datum: 22 januari 2015

Locatie: CAST, Deprez gebouw, Tilburg

Aantal bezoekers: 125

Aantal kijkers via OpenwebCast: 306

INITIËREN EN PROGRAMMEREN

Buitenkunst met Daan Roosegaarde

Lezing en discussie over een Tilburgs stadslab

Nu het Tilburgse beleid Kunst in Openbare Ruimte Tilburg (KORT) teneinde loopt, denkt de gemeente Tilburg na over het oprichten van een stadslab. CAST organiseerde een discussieavond over de vorm en inhoud van zo'n stadslab. Kunstenaar Daan Roosegaarde was uitgenodigd als gastspreker om de Tilburgers te inspireren. Het aanwezige publiek werd uitdrukkelijk uitgenodigd mee te denken en mee te spreken over de concrete invulling van een stadslab voor Tilburg. Dat het onderwerp leeft in de stad, bleek wel uit de ongekend grote belangstelling voor de avond.

Stadslab: droom of realiteit?

Door: dr. Pamela Doms

Op dinsdag 21 januari 2014 vond in Sportcomplex Drieburcht – zelf in het oog springend podium voor Kunst in de Openbare Ruimte door het in de gevel geïntegreerde kunstwerk - een discussieavond plaats onder de titel Buitenkunst. Aanleiding is het voornemen om een eigentijds stadslab te creëren in plaats van papieren beleid en daarmee Kunst in de Openbare Ruimte Tilburg op nieuwe wijze te benaderen en verankeren in de stad.

Heeft Tilburg daarvoor een stadslab nodig? Zo ja, welke vorm moet dat lab krijgen? Wie wordt het gezicht met bijbehorend telefoonnummer? Of zijn die twee overbodig, zoals een aantal debaters stelde, omdat alle initiatief van de burgers zelf moet komen?

Geïnspireerd door gastspreker Daan Roosegaarde uitte het publiek diverse ideeën voor de inhoud en vorm van het toekomstige stadslab. Na een presentatie met voorbeelden van zijn werk op het snijvlak van kunst, mens en techniek probeerde hij het aanwezige publiek, bestaande uit professionals en belangstellenden, te verleiden tot Tilburgse dromen van niveau om met een stadslab te realiseren.

Twee motto's keerden de hele avond terug in de ideeëncarrousel: 'Dromen? Doen!' en 'Maak de parels van Tilburg zichtbaar'. Laatstgenoemde werd onder andere weerspiegeld in ideeën voor een poëzieronde langs de hoogtepunten van de stad, verleidelijke en innovatieve bewegwijzering en het teruggeven van historische stukjes Tilburg door projecties daarvan op lelijke muren.

Hier hebben de Tilburgers beslist een punt te pakken. Als buitenstaander is het moeilijk om die parels te ontdekken, terwijl diezelfde buitenstaander in een stad die uit een Middeleeuwse kern is ontstaan, haar parels door historisch aanblik welhaast automatisch krijgt aanreikt. Er ligt hier een kans om de verbindende kracht van de Lintenstructuur te integreren in Buitenkunst.

Tegelijkertijd leggen bovengenoemde voorbeelden het 'manco' van de debatavond bloot. Bij het merendeel van de ideeën werd de oplossing gezocht in de toepassing van nieuwe technologieën, alsof je daarmee op zichzelf een kunstwerk hebt. Kunst gaat in de eerste plaats over creëren, het aanzetten tot discussie, het geven van betekenis aan omgeving en maatschappij op welk schaalniveau dan ook. Met uitzondering van de uitspraak dat kunst controversieel moet zijn, kwamen deze aspecten van kunst in de ideeën en de discussie daarover onvoldoende tot hun recht. Misschien dat daarom ook, het eerstgenoemde motto 'Dromen? Doen!' ten spijt, de conclusie van de avond moest zijn dat er geen concreet en unaniem antwoord was gekomen op de vraag of en vooral in welke vorm een stadslab nodig is. Wel had iedereen ideeën opgedaan. Natuurlijk is dat positief, maar wat gaat iedereen nu met al die ideeën doen?

Om het motto 'Dromen? Doen!' gestalte te geven moet Tilburg waken voor een stadslab dat resulteert in een losse ideeënfabriek, waarbij alle inbreng gelijk gesteld wordt aan elkaar en realisatie (financiering) afhangt van de handigheid van de eigenaar van het idee. Als Tilburg met zijn Kunst in de Openbare Ruimte extra betekenis wil geven aan de stad voor alle betrokkenen en wil meedoen op regionaal, nationaal en internationaal niveau, is een degelijke aanpak vereist. Daan Roosegaarde werd met een knipoog aangekondigd als een moderne Willy Wonka, de man achter de excentrieke snoepjesfabriek in de beroemde boeken van Roald Dahl. Echter, een stadslab dat ertoe doet, gaat om veel meer dan de productie van snoepjes in de vorm van leuke of aardige experimenten. Een serieus lab verbindt (kennis)partijen die alle een eigen verantwoordelijkheid in de samenleving vervullen. Juist de rol van de overheid is daarin cruciaal. Als zij vanuit haar positie het lab faciliteert (en op dat punt dus wel een stuk beleid voert), stimuleert dat andere partijen om aan te schuiven. Niet (ten volle) financieel (willen of kunnen) meedoen is voor de overheid geen excuus haar stoel in het lab vacant te laten. Bij haast alle Kunst in de Openbare Ruimte die Tilburg kent, is het tot dusver goed gebruik dat de gemeente deel uitmaakt van een inhoudelijke samenwerking van betalende en niet betalende partijen. In die zin is het 'nieuwe' financiële beleid niets nieuws onder de zon.

Hiermee komen we bij misschien wel de meest fundamentele, door het publiek gestelde vraag van de avond: van wie is de openbare ruimte eigenlijk? Welnu, in Nederland is de overheid primair verantwoordelijk voor de openbare ruimte. Dat schept verplichtingen. Dat de invulling van die openbare ruimte in samenspraak met de burgers geschiedt, is niet meer dan logisch en past in een lange traditie. De kunst is om als overheid de juiste partijen bijeen te brengen. Een burger met een goed idee kan alleen dan waardevol bijdragen als hij in de gelegenheid gesteld wordt samen te werken met professionals. Hiervoor leent zich uitstekend de tijdens het debat geopperde werkvorm van 'artist in project' als variant op 'artist in residence'. Voor elk project om de tafel met het ultieme samenwerkingsverband. Hiervoor is, hoe je het ook wendt of keert, een supervisor nodig met kennis van zaken, zonder dat die alles maakt en bepaalt. Dus geen kunstpaus, maar een ervaren professional op het gebied van kunst én ruimte. - Terecht waren immers de opmerkingen over de wisselwerking tussen kunst en architectonische en landschappelijke omgeving. - Zie hier een mooie taak voor de gemeente om die aan te stellen. Daaraan kan de stad toch niet failliet gaan. Het antwoord op de vraag of een stadslab een gezicht en telefoonnummer nodig heeft, zou zonder twijfel ja moeten luiden. Alleen zo stel je iedere Tilburger in staat om een idee aan te dragen en te participeren in de Buitenkunst.

Na afloop kon het publiek een invulformulier inleveren met reacties op de thema's: Tilburg: een stad van dwarse kunst, Niet meepraten maar samenwerken, Grote kunst en kleine kunst en Financiering van de buitenkunst. De opbrengst is (nog) onbekend. Ik ben benieuwd of het publiek al schrijvend wel groots durfde te dromen. De overinschrijving voor de debatavond en het plezierige verloop ervan onderstrepen zonder meer het belang dat Tilburgers over de hele linie hechten aan Kunst in de Openbare Ruimte. Die verdient dus structurele aandacht en daarmee ook vertaling in een tastbaar en hoogwaardig Stadslab.

Lezing en discussie

Datum: dinsdag 21 januari 2013

Locatie: Sportcomplex Drieburcht, Wagnerplein 1 Tilburg.

Aantal bezoekers: 150 (vol)

Aantal kijkers via OpenwebCast: 362

Partners: gemeente Tilburg

Rondetafelgesprek met partners van CAST

Rondetafelgesprek

Veel Tilburgse bouwbedrijven en woningbouwcorporaties vormen belangrijke partners voor CAST in de stad. Niet alleen voor het financiële draagvlak, maar zeker ook voor het inhoudelijke. Wat betekent CAST voor het professionele netwerk in de stad? Welke thema's spelen momenteel een belangrijke rol in het bouwbedrijf en bij de corporaties? Hoe kan CAST de aansluiting met dit professionele netwerk verstevigen?

CAST organiseerde een open gesprek tussen zijn partners en het dagelijks bestuur. Het gesprek leverde een aantal relevante thema's op waaraan CAST de komende jaren aandacht kan besteden: de Wijktoets, SmartAgent, vernieuwend opdrachtgeversschap, ketenintegratie, nieuwe concepten in de bouw, zelfbouw, marketing, en andere manieren van opdrachten verstrekken. Onze partners adviseerden CAST als organisatie een verbindende rol in de stad te (blijven) spelen en een brede blik op het vak en de stad te houden. Het gesprek met de partners vormde eveneens een inspiratiebron voor het jaarprogramma 2015.

Rondetafelgesprek

Datum: 31 maart 2014

Locatie: CAST, Deprez gebouw, Tilburg

Aanwezig waren afgevaardigden van Bouwbedrijf Remmers, Bouwbedrijf Van der Weegen, bouwbedrijf Doevendans, bouwbedrijf Van de Ven, Bouwbedrijf Heerkens Van Bavel, woningbouwcorporaties WonenBreburg en TBV Wonen.

Stadsgesprek transformatie Stads Kantoor 1

Presentaties en discussie

Op 27 november organiseerde CAST een stadsgesprek rondom de ontwikkeling van Stads Kantoor 1. De gemeente Tilburg is voornemens het oude pand van Kraaijvanger te renoveren en van een nieuwe gevel te voorzien naar ontwerp van architectenbureau DEDRIE. Nu het ontwerp door DEDRIE concreet vorm heeft gekregen, lieten veel partijen in de stad zoals de BNA, Platform Ruimtelijke Erfgoed (PRET), Platform Naoorlogs Erfgoed Tilburg (PNET), maar ook de erven van Kraaijvanger aan het College van B&W weten dat zij zich zorgen maken over de impact van het nieuwe gebouw op de binnenstad van Tilburg.

Een nieuw beeldbepalend gebouw?

Vanwege de vele reacties op de transformatie van zo'n beeldbepalend, publiek gebouw, wilde CAST de ruimte bieden met elkaar het gesprek aan te gaan. Met dit stadsgesprek trachtte CAST de achtergronden van de ontwerp opdracht, het nieuwe ontwerp en de keuzes die in het ontwerpproces gemaakt zijn te begrijpen. Het gemeentebestuur stond voor de taak het ruim veertig jaar oude stads kantoor van Kraaijvanger te renoveren en te verduurzamen. Soberheid en doelmatigheid waren daarbij de uitgangspunten van de gemeenteraad. Betekent dit dat er in meer of mindere mate afscheid genomen moet worden van het huidige stads kantoor? Gaat er een baken in de stad verloren? Of krijgt Tilburg er juist een nieuw beeldbepalend gebouw voor terug?

De renovatie en verbouwing kunnen op veel verschillende manieren. Belangrijk hierin is wel dat een gezond evenwicht bestaat tussen programmatische, functionele (duurzame) en stedenbouwkundige eisen, en de cultuurhistorische waarde die dit huidige gebouw bezit. Maar hoe verenig je al deze belangen in een ontwerp?

Sprekers waren Wethouder Erik de Ridder, Ger Rosier van DEDRIE, Ton van der Hagen (Inspiratiemanifest) en Hans Goverde van Kraaijvanger. Gespreksleider van de avond was Gabriël Verheggen.

SK1 en het winkelrondje

De wethouder lichtte nog eens toe waarom het SK1 verbouwd moet worden. Ten eerst is het huidige gebouw verouderd, van buiten en van binnen. Volgens TNO kan de gevel niet behouden worden, platen kunnen naar beneden komen. Het klimaat waar mensen in werken is onvoldoende, en er zijn risico's. Ten tweede heeft de wethouder ambities met het stadshart, ambities die in 2010 in coalitieakkoord zijn vastgesteld. Hij wil verbinding maken tussen SK1 met de rest van het stadscentrum, door de plint te benutten voor winkels: het winkelrondje. Er zijn veel studies gemaakt met Kees Rijnbout. Nu we dichterbij de besluitvorming over ontwerp en winkels komen, wordt ook de discussie steeds scherper, merkte de wethouder op. Architect Ger Rosier heeft de plannen van de gemeente inmiddels in een voorlopig ontwerp vastgelegd.

Het nieuwe plan van Rosier

Rosier baseerde zijn ontwerp voor het SK1 op enkele adviezen van Rijnbout, die eerder al studies voor het winkelrondje maakte. Zijn advies was: maak een ontwikkeling van SK1 mogelijk met behoud van architectuurtaal van het gebouw. Rijnbout bood ruimte om te reageren op eisen van deze tijd: niet alleen conserveren, maar ook mogelijkheden aanpassingen te plegen zodat het gebouw weer goed functioneert. Ook adviseerde Rijnbout een interactie tussen gebouw en stad tot stand te brengen. Aanleiding voor dit plan was de uitbreiding van het winkelgebied, en het centrum aantrekkelijker te maken door straten en pleinen toe te voegen. Het bestuurscentrum zou zich nadrukkelijker kunnen richten naar gebied tussen Kattenrug en Schouwburg. Ook kon er een nieuwe context komen: plein veel groener te maken. Zorg dat de dubbele functie (SK en winkel) afleesbaar zijn in het plan.

Op basis van deze richtlijnen heeft DEDRIE stedenbouwkundige situatie opnieuw willen verbinden: de positie van de Raadzaal, de integratie van het Paleis en de 'Ruggengraat'. De 'Ruggengraat' is een nieuwe ruimte tussen het Paleis en het stadskantoor in en vormt een ruimte in SK1 met verbindingen en mogelijkheden voor ontmoeting in het stadskantoor. Rosier wil de constructie benutten om kwaliteit toe te voegen: bijvoorbeeld panorama's, directe verbinding met het paleis en zicht op het paleis.

Een oude citroen DS

Hans Goverde van Kraaijvanger was kritisch over de nieuwe plannen van DEDRIE. 'Het zal niet mee vallen het karakter van het oorspronkelijke ontwerp te evenaren. Vanzelfsprekend moet het gebouw worden aangepast aan de eisen van deze tijd', vertelde hij. 'Want zoals je een oude citroen DS met liefde opknapt en moderniseert, zo kun je dat ook met een gebouw doen. Tenminste, als je het gebouw op juiste waarde weet te schatten dankzij grondige contextuele en historische analyse. Wanneer deze analyse positief uitpakt, moet je bereid zijn om moeite te steken in het behoud van de kracht van het oorspronkelijke ontwerp. Sommige gebouwen zijn te belangrijk voor de stad en verdienen vanwege hun karakter een zorgvuldige aanpak. Zo ook het stadskantoor van Tilburg.' Hij verwees met deze woorden ook naar het ontbreken van een cultuurhistorische onderzoek, dat het gemeentebestuur van Tilburg volgens hem had moeten uitvoeren, voorafgaand aan de plannen.

De reacties uit de zaal gingen veelal ook over het ontbreken van dit onderzoek. De meerderheid van de gasten hoopte dat de uitstraling van het gebouw niet al te veel wordt veranderd. Slechts één reactie uit het publiek vertolkte het tegengestelde: men heeft het Stadskantoor nooit een monumentale status gegeven. De Tilburgers leken er niet om te geven, en nu ineens wordt het doodgeknuffeld, was zijn constatering. Niettemin had deze discussie tot gevolg dat alsnog een onderzoek naar de cultuurhistorische waarden van dit gebouw uitgevoerd wordt.

Presentaties en debat

Datum: donderdag 27 november 2014

Locatie: Factorium Tilburg

Aantal deelnemers: 100

Aantal kijkers via OpenwebCast: 231

Wonen in Tilburg en Turnhout in beeld

expositie, gesprek

Op woensdag 10 en donderdag 11 december besteedde CAST op twee manieren aandacht aan het verschil tussen Nederlandse en Vlaamse visies op woningbouw. Op beide dagen was een fototentoonstelling te zien van fotograaf Paul D'Haese. Voor architectuurcentra CAST (Tilburg) en AR-TUR (Turnhout) bracht hij het wonen in beide steden op eigenzinnige wijze in beeld. Op 11 december bespraken we de vraag die de foto's oproepen: wonen we echt anders aan de andere kant van de grens?

De expositie in het CASTmobiel bevatte een overzichtelijke selectie van 24 beelden. Fotograaf Paul D'Haese kreeg de opdracht om zes typische, en juist atypische, woonomgevingen aan beide zijden van de grens vast te leggen: in Turnhout de sociale woonwijk Parkwijk, de in ontwikkeling zijnde Heizijdse Velden en de binnenstedelijke buurt Meuletiende; en in Tilburg de geherstructureerde wijk Groeseind, de historische linten en de Vinexwijk Koolhoven. D'Haese keek met een onbevangen maar kritische blik naar onze gebouwde omgeving. Zijn beelden zijn geometrisch en verstillend, en nodigen uit om beter te kijken.

Tijdens de gespreksavond gingen Myrthe Breukink (CAST) en Evelien Pieters (Ar-Tur) met twee architecten aan het woord: Ninke Happel van HappelCornelisseVerhoeven uit Nederland en Christine de Ruijter van AWG uit Vlaanderen. Allebei hebben ze ervaring met het werken aan beide zijden van de grens.

Ze spraken over het verschil in karakter van Hollanders en Vlamingen, en het stereotypische beeld van directe en indirecte communicatie. In ruimtelijke zin werd de observatie gedaan dat Tilburg zich ergens tussen typisch Vlaams en typisch Nederlands bevindt. Ook werd gediscussieerd over de verschillen in beleid en vergunningen, over de verschillen in de verhoudingen tussen architectuur en stedenbouw, over werkwijzen, het werkveld, omgevingscommissies en welstand. Al met al bleek dat Vlamingen en Nederlanders nog veel van elkaar kunnen leren als het gaat om standaardiseren of juist niet, maar ook als het gaat om de breedte van het werkveld van de architect.

Expositie en gesprek

Datum: donderdag 11 december

Locatie: Deprez, Lange Nieuwstraat 172-174, Tilburg

Aantal deelnemers: 35

Partners: Ar-Tur

De Stad als beleving

Mini Filmfestival

CAST organiseerde in samenwerking met Cinecitta en het Academic Forum van de Tilburg University een filmzondag. Op zondag 23 maart kon het Tilburgse publiek kijken naar drie bijzondere films die je op verschillende manieren laten zien hoe je een stad kan beleven.

We keken naar *The Human Scale* (regie Andreas Dalsgaard) die werd ingeleid door Jacob Voorthuis, architectuurfilosoof van de TU/e, *STAD* (regie Jan Ketelaars en Paul van den Wildenberg) die werd ingeleid door beide regisseurs en *Bogota Change* (regie Andreas Dalgaard), ingeleid door Henriette Sanders.

Filmfestival

Datum: zondag 23 maart

Locatie: Cinecitta, Louis Bouwmeesterplein 1, Tilburg

Aantal bezoekers: 50 (uitverkocht)

Partners: Cinecitta, Academic Forum

Educatie en talentontwikkeling

CAST vindt het van belang om de professionals van de toekomst te betrekken bij actuele vraagstukken in de stad en regio. Jongeren, van middelbare scholieren tot startende professionals, krijgen in de programmering daarom extra aandacht. Uitgangspunt is dat de doelstelling voor educatie en talentontwikkeling verbonden wordt aan het gehele CAST programma. We zoeken daarnaast de samenwerking op met partners in de stad om het jonge publiek actief bij ruimtelijke vraagstukken te betrekken. We werkten opnieuw samen met de Fontys Academie voor Architectuur en Stedenbouw, hebben net als in vorige jaren via de jaarlijkse gids van Cultuur in Scholen Tilburg (CiST) activiteiten aangeboden, en richtten ons voor het eerst ook specifiek op jonge professionals met het nieuwe netwerk YUP Zuid.

Fontys Academieweek Transfarming

CAST organiseerde deze lezing in samenwerking met de Fontys Academie voor architectuur en stedenbouw in het kader van de Fontys Academieweek. Deze Academieweek stond in het teken van de transformatieopgave van leegstaande boerenbedrijven. Een groep studenten heeft in januari 2014 vier dagen lang gestort op een herbestemmingsopgave van een boerenbedrijf bij Heukelom. CAST organiseerde de lezingavond 'Transfarming' waarbij de studenten inspiratie konden opdoen voor hun ontwerpen. De meest interessante ontwerpen zijn na afloop op de website van CAST gepubliceerd.

CiST- excursies voor Möller College

De jaarlijkse gids voor Cultuur in Scholen Tilburg (CiST) biedt CAST een laagdrempelige manier om scholen te bereiken. CAST verzorgt op aanvraag op maat gesneden gastcollege's en excursies. In 2014 heeft CAST vier excursies georganiseerd voor HAVO- en VWO scholieren van het Möller College in het kader van hun jaarlijkse cultuurdagen. Het verzoek was de leerlingen kennis te laten maken met historische en moderne architectuur van hun alledaagse omgeving.

Academic Forum

In 2014 werkte CAST samen met *Academic Forum* van de Universiteit van Tilburg. Het jaarthema 'Stadslucht' waarmee Academic Forum in het voorjaar van 2014 mee werkte, bood een aantal aanknopingspunten voor een interessante samenwerking met CAST. Zo organiseerden wij gezamenlijk een mini filmfestival met architectuurfilms en een fotowedstrijd rondom het thema van de creatieve stad. Beide activiteiten waren bedoeld voor het reguliere CAST publiek alsmede studenten van de Universiteit van Tilburg.

YUP Zuid

In 2014 startten we in samenwerking met de Bond voor Nederlandse Architecten (BNA) en Architectuurcentrum Eindhoven (ACE) een nieuw netwerk voor beginnende architecten: YUP Zuid. Het doel daarvan is starters een platform te bieden waar ze inspiratie, ideeën en kennis kunnen delen met elkaar en meer ervaren vakgenoten. YUP werd eerder ook gestart in Amsterdam en Rotterdam. Na een succesvolle eerste bijeenkomst in Tilburg in september 2014 is het de bedoeling dit netwerk voor de regio Zuid voort te zetten, met bijeenkomsten in afwisselend Tilburg en Eindhoven. Op die manier willen CAST, het ACE en de BNA een kruisbestuiving tot stand brengen tussen innovatieve starters en bedrijfsmatige kennis van ervaren bureaus.

Communicatieprogramma

CAST communiceert over het eigen programma en over andere relevante activiteiten en gebeurtenissen in de regio. Het belangrijkste doel daarbij is ons publiek op de hoogte te houden van in de eerste plaats ons programma, maar daarmee ook van actuele ontwikkelingen op het gebied van ruimtelijke ontwikkelingen. Het communicatieprogramma van CAST beslaat een groot aantal middelen, waarvan de website www.castonline.nl het hart vormt. Daarnaast wordt door middel van een digitale nieuwsbrief, publicaties, drukwerk en social media op een gevarieerde wijze gewerkt aan het bereiken van het vakpubliek en het brede algemene publiek in de regio Midden-Brabant en daarbuiten.

CASTonline.nl

De website van CAST werd in 2013 volledig vernieuwd, en in 2014 verder ontwikkeld om optimaal de functioneren. Eigentijdse functionaliteiten zoals videogebruik en verbinding met sociale media zijn integraal onderdeel gaan uitmaken van onze online communicatie. Castonline.nl is verbonden met diverse samenhangende websites, zoals de website meerdanwonen.nl en architectuurgidsmiddenbrabant.nl. Van alle CAST activiteiten wordt na afloop een tekstueel verslag en een fotoreportage online gezet. Op deze wijze bouwt CAST ook online door aan een gelaagde informatievoorziening.

CASTbericht

Met dit digitale nieuwsbulletin brengt CAST ongeveer 1700 geïnteresseerden op de hoogte van zijn eigen activiteiten en projecten alsook van actualiteiten op het gebied van architectuur, stedenbouw en landschap in Tilburg en omgeving. Het CASTbericht heeft een overzichtelijke layout, met ruimte voor eigen activiteiten, externe activiteiten en een terugblik op uitgevoerde programmaonderdelen. Het bericht wordt gemiddeld één keer per twee weken verzonden. Terugkerend onderdeel is de CASTagenda, dé architectuuragenda voor Midden-Brabant. Veruit het grootste deel van bezoekers van onze activiteiten geeft aan dat ze via de nieuwsbrief op de hoogte zijn gesteld van de activiteit.

Overige digitale middelen

CAST biedt ook steeds meer content en informatie via andere communicatiekanalen zoals via Facebook, Flickr, OpenWebcast en Twitter. Deze media lieten een stijging zien ten opzichte van voorgaande jaren. Facebook en Twitter zijn inmiddels een gebruikelijke aanvulling in de aankondiging van onze activiteiten. Via OpenWebcast kan het publiek online meekijken met bijeenkomsten. In 2014 maakten ongeveer 1200 mensen daar gebruik van bij vijf bijeenkomsten.

CASTverdieping

De verdieping is het onregelmatig verschijnend magazine van CAST en gaat in op achtergronden van de activiteiten. Door middel van onder meer interviews, verslaglegging van activiteiten en inhoudelijke reflectie wordt verdieping gegeven aan het programma. In 2014 verscheen de verdieping twee keer. De eerste, CASTverdieping nummer 7, was een dubbele verdieping, waarin aandacht was voor woningbouw in Tilburg en Turnhout en voor buitenkunst. De laatste, CASTverdieping nummer 8, werd gepubliceerd naar aanleiding van het 20-jarig bestaan van CAST en ging over de toekomst van Tilburg.

Netwerken

PRET

Vanaf 19 juni 2012 namen CAST en Heemkundekring Tilburg het initiatief tot het platformoverleg Ruimtelijk Erfgoed Tilburg. Deelnemende partners zijn verder de BNA kring Midden-Brabant, Heemschut, Stichting Straat, Stichting tot Behoud van Tilburgs Cultuurgoed, Stedsmuseum Tilburg en Stadsgidserij Tilburg. De gemeente Tilburg neemt periodiek deel aan het overleg. Naast het afstemmen van agenda's brengen de partners urgente thema's onderling in discussie en mogelijk in samenwerking tot programma. Ook wordt gezocht naar verbeteringen in de publieke informatievoorziening over het ruimtelijke erfgoed dat Tilburg rijk is.

DebatStad

In het overlegplatform Tilburg Debatstad houden de partners elkaar informeel op de hoogte van de debatagenda in Tilburg. Daarnaast wordt kennis uitgewisseld over de opzet en uitvoering van publieke debatten. Partners worden gevraagd en ongevraagd voorzien van kritische reflectie op activiteiten. Milieucafé, Wereldpodium, Academic Forum, Brabant Balie en Science Café vormen het hart van Tilburg Debatstad. Zij organiseren, mogelijk in samenwerking met de overige partners ook een eigen programma. Deze overige platformpartners zijn Brabants Dagblad, Bibliotheek Midden-Brabant, Cicero, Cultureel Café, ROC Debatkuip, Tilburg in Dialoog en SchuimT.

4. Tot slot

Organisatiestructuur met bestuursleden

Bestuur

Drs. Frits Horvers, voorzitter

Ir. Meggie Bessemans, secretaris

Ing. Peter Blankenstein, penningmeester

Dr. Ir. Marc Glaudemans

Dr. Ton Wagemakers

Ir. Anna Vos

Ir. Jeroen Wouters

CAST team

Henriëtte Sanders, MA, programmamaker

Myrthe Breukink, MSc, programmamaker

Inge Ceulen Wolfs, bureaumedewerker

Aantal activiteiten 2014

Debatten en lezingen: 15

Rondleidingen en excursies: 6

Tentoonstellingen: 3

Publicaties: 2

Films: 5

Workshops: 3

Colofon

Tekst en redactie: CAST (Henriëtte Sanders, Myrthe Breukink, Inge Ceulen Wolfs)

Grafisch ontwerp: Jac de Kok Ontwerpers

Fotografie: Willie-Jan Staps en CAST

TOT SLOT

CAST dankt de partners, sprekers, gespreksleiders, ondersteunende partijen en vooral de deelnemers en belangstellenden die de activiteiten van CAST kleur hebben gegeven. In het bijzonder gaat onze dank en waardering uit naar sponsoren, subsidiënten en begunstigers zonder wie CAST zijn rol niet kan vervullen. Ultimo 2014 waren dit:

Subsidiënten Gemeente Tilburg | Stimuleringsfonds Creatieve Industrie

Hoofdsponsors Bedaux de Brouwer Architecten | BPD Ontwikkeling BV | Casade | TBV Wonen | Tiwos | Van de Ven Bouw en Ontwikkeling Tilburg | WonenBreborg | Bouwgroep Van der Weegen

Sponsors: 't Heem | Heerkens Van Bavel Bouwgroep | De Architectenwerkgroep Tilburg | Remmers Bouwgroep

Begunstigers Aannemersbedrijf J.A. van Gisbergen | Adviesbureau Markslag Beljaars | Adviesbureau Vekemans | De Kok Bouwgroep | Francine Broos Interieurarchitecten | H-KWADRAAT Architectuur | HONK | Hoogspoor Design Light | Lavertuur Planontwikkeling | Makelaardij Hans van Berkel | Prince Project Management Bureau | Van Asten Doomen Architecten | Van Esch | buro plot | PANplus architectuur | DW Investments b.v.